

Pünkösöd napján a körtánc betöltötte az egész piacteret. A körtánc közepén a zenészek. Azok a falubeli cigányok, akik a lakodalmakban is muzsikálnak. Köröskörül mindenüvé kiterjedt a körtánc. Nagy ez a körtánc. Egyik része a templom kikövezett utjáig ér. A másik vége egészen a „Csillag“ bankig húzódik.

Csak a kikeményített szoknyák suhogása hallatszik. A zene alig hallható. Nagy ez a körtánc. Az ütemet csak a nagybögő szolgáltatja. A hegedűket nemigen lehet hallani. Azok a leányok, akik még nem táncolnak, a táncolók körül sétálgatnak. Egymás kezét fogva, lassú, ringó járással, szemérmesen sétálnak a körtánc körül. Az ellenkező irányban körbe járnak azok a legények, akik még szintén nem táncolnak. Köztük és a körtánc között helyezkedtek el az anyák, a nagynénik, a sógorasszonyok, akik, kendőigazítás közben szájukat takargatva, össze-összesúgnak.

Zina Anucával indult hazulról. Ma Anuca sem fog a körtáncban táncolni. Petra nyitott nekik ajtót, aki már Zina gyermekkorra óta Zsebelyánéknál dolgozik. A leányok után a feketébe öltözött anyák lépkednek. Anuca és Zina egymás kezét fogják. Nem néznek sem jobbra, sem balra, csípőiket ringatják. Csak úgy ragyog az új ruhájuk. A szomszédasszonyok tekintetükkel kísérik őket. Összesúgnak utánuk:

— Láttad Zsebelyánék Zináját?

— Megkérték a Cincárék.

— Mikor?

— Az este.

— Na ne mondd. Jaj istenem, gyöngécske gyerek az.

— Majd kifejlődik...

Odaértek a táncolókhöz, beálltak a nézelődők közé, kik lassan, ki-mérten lépkedtek, mint valami körmenetben. Ők is azokkal a leányokkal tartanak, akik még nem fogództak a táncba. Zinának ez nem tetszik és a szájaszélét harapdálja. Kóla miatt ma nem táncolhat. Pedig tud táncolni. És szeretne is. No, és most így? Így semmit sem jelent számára a pünkösöd. A zenészeket még most is alig lehet hallani. Csak a ruhák suhogása hallatszik: ss, ss. Zina lépeget és elgondolkozik. Kóláról gondolkodik.

— Épp most fázott meg? Hogy az ördög vinné el!

Milyen is ez a Kóla? Nem emlékszik rá. Egy osztályba jártak, de már nem emlékszik rá, hogy néz ki. Nagy ez a falu. Miatta nem táncolhat ma. Ismét a szájaszélét harapdálja.

— Hogy az ördög vinné el! Ki is hozott össze vele?

Összerezsent. Előtte áll az apja. Egyenes tartással, piros képével, vastag nyakával, kigombolt mellénnyel.

— Zina, keresd meg anyádat. Ahogy vége lesz a táncnak, elmegyünk Kólaékhöz. Szóljatok be értem a Kovácsékhoz.

Zina apja Kovácsékhoz szokott járni sörözni. Kovácsék vendéglője utjába esett.

Zsebelyán elment, Zina és Anuca pedig kézenfogva újból megindultak. Ugyanazon a kikoptatott gyalogjárón, ugyanabban a poros körben. A ruhájuk megint suhog — ss, ss. Zina egy ideig lehorgaszott fővel ment. Csak a szürke homokot és új cipője poros orrát látta.

Azután felnézett a táncolókra. A szünidőre hazajött nagy diákok is beálltak a táncba. Ni csak, milyen szépen ropják. Milyen jó kedvük van. A tanító egy kistermetű leány mellett táncol, akinek élénk, zöld szeme van. A leány szeme vidáman csillog. Lehet, hogy a tanító megszorította a kezét. A leány hozzáért a vállával. Nevetnek mind a ketten. A tanító szép és fiatal. Szép a búcsú, de még szebb a táncban. Most már nem hallatszik a kikeményített ruhák suhogása.

A hegedűk hangját is jobban lehet hallani. Nevetnek és sikonganak. Amikor Zina összetalálkozott az anyjával, megint csak a homokos földet nézte.

— Anyám, apám azt mondta, hogy menjünk el Kóláékhoz.

— Jól van, jól van, gyöngyvírágom.

Az egész piacteret porfelhő takarta. Vége lett a táncnak. Zina elvált Anucától. Egy kicsit megállt anyjával a török cukorkaárus sátra előtt. A cukorkákra finom szürke porréteg rakódott. Az anyja könyökével meg-
löki Zinát. Biztatja, hogy vegyen cukorkát. Kólának vegyen.

Kovácsék vendéglőjéből lárma hallatszik. Megcsikordult a kút az út közepén. Vízet húznak a lovaknak.

Cincárek udvara fel van söpörve. Még az alsó udvart is éppen most söpörték föl. A házelőtti téglát is frissen festették vörösre. Az asszony-
népség korán kelt, mindent rendbetett, bemeszelték a házat az udvar-
ról, a téglákat vörösre festették. A folyosókra zsákokat terítettek. A szobákban látszik a behordott vörös festék nyoma.

Péter apó kiadta a rövid parancsot:

— Vigyázz, Flóra, nehogy betoppanjanak.

Flóra bement a kis szobába, tiszta kötöt és kendőt kötött. Vissza-
jött, kinézett az utcára és lélekszakadva jelentette:

— Itt vannak! Jönnek!

Zsebelyán elül, mögötte a felesége, közöttük pedig Zina. Nagyot csi-
kordult a kapu. Az alsó udvarból, idegeneket neszelve, ugatni kezdtek a
mérges kutyák. Péter apó mosolyogva fogadta őket:

— Tessék, tessék, kerüljenek beljebb!

A házbeliek Péter apó mögött állottak, néhány asszony pedig még
mindig a ház körül foglalatoskodott. A betegszobában Sziminika és Kóla.
Sziminika gondolataiba merülve odaszólt Kólának:

— Megjöttek! Hallod, Kóla, megjött Zina!

Kóla arcán egy izom sem rándult. Nem érzett semmit. Sziminika
megrezzent. A tuloldalon Ilija lépett ki az utcára. Ilija miatt rezzent
össze Sziminika. Nem tudott magán uralkodni. Izgatottan felkiáltott:

— Ilija! Jaj de rég nem láttalak! Szólj neki, Kóla!

Kóla megkísérelte, hogy fölkeljen az ágyból. Kezeire támaszko-
dott. Vékony, gyöngye karja reszketett. Kóvályog a feje. Mintha szé-
dülne. Nem bír fölkelni. Visszahanyatlott a párnákra. Bágyadtan feküdt
ott csukott szemmel, kicserepedett ajkakkal és elernyedtt karokkal.

— Nem tudok fölkelni, néném!

Sziminika Kóla homlokára tette a kezét. Sajnálta. Sajátmagát is
és Kólát is.

— Nem baj, Kóla, hagyjad. Lázás vagy. Várj, mindjárt jön Zina.

A vendégek körülülték az asztalt a nagy szobában, amelyet áthatott a birsalma és bazsalikom szaga. Péter apó és Trifu van velük. A többiek állnak és néznek. Mindenki Zinát nézi. Az asszonyok pecsenyét, süteményt és bort hoztak. Sok ételt hoztak. Telidestele van az asztal. Zina csak belekóstolt az ételbe. Alig hogy hozzáért, odalépett hozzá Flóra és hívta:

— Gyere a Kólához, Zina, gyere!

Zina anyjára nézett. Az így szólt:

— Menj, fiam!

Kipirult arccal állt föl. Magas volt. Gyűlölettel villant át az agyán:

— Hogy az ördög vitte volna el! Miatta!

Péter apó Zsebelyánnal koccint. A nászok józanok és vidámak.

Zina lábát szoritja az új, magassarkú fehér cipő. Hétköznap Zina nem jár magassarkú bőrcipőben. Elzsibbadt a lába. Elzsibbadt az elszorított dereka is. Úgy húzza a selyemruha és a derék. Már alig várja, hogy otthon legyen és mindent ledobjon magáról. Már a gyomra is émeleg. Délben alig evett néhány kanálnyi levest. Talponállva evett, hogy össze ne gyúrje ruhája redőit és a kikeményített derekat. Már reggel elkezdték öltöztetni. Olyan hönnyűnek és boldognak érezte magát az új ruhában. Most pedig már fáradt, egészen elzsibbadt. S ilyen zsibbadtan áll Kóla ágya mellett. Rátámaszkodik az ágy végére, hogy könnyebb legyen neki. Kóla ijedten és bánatosan nézi. Szomjas. Szeretne Sziminikától vizet kérni, de ahogy Zinát nézi, nem mer. Mind a ketten hallgatnak. Sziminika szólal meg elsőnek:

— Sokan voltak a körtáncban?

— Sokan.

— Szép volt, Zina?

— Szép.

Zina tekintetét az ablakban lévő befőtt kötötte le. Nem bírja levenni róla a tekintetét. Talán, ha valami savanyút enne, elmúlna ez az émelegés.

— Milyen szép a ruhád, Zina!

Sziminika felállt és elkezdte forgatni Zinát. Zina úgy érezte, mintha bőrcipőbe szorított talpát túvel szurkálnák. Kóla szemrebbenés nélkül nézi, nézi. Sziminika már azt sem tudja, mit mondjon, mibe kezdjen. Kis idő múlva Zina szeme közé nézve folytatja:

— Kóla beteg.

Zina részvételen hangon helybehagyja:

— Igen, beteg. Megfázott.

Sziminika összerezte. A túloldalon megcsikordult a kapu. Hozzáfúzi:

— Majd elmulik.

Kóla azt szeretné, hogy az idő minél gyorsabban múljon. Hogy elmenjen Zina és Sziminikától vizet kérjen. Hogy felüdítse a száját és enyhítse a szomját. Sziminika tudja, hogy most magukra kell őket hagynia. Így szokták ezt csinálni.

— Kimegyek a nászékhoz. Mindjárt jövök!

Megfogta Zina állát és kissé félrevonta. Odasúgta neki:

— Mi most rokonok vagyunk... Mondj neki valamit, Zina. Kóla szégyenlős.

— Majd mondok neki valamit.

— Menj oda hozzá. Csókold meg.

Sziminika hangosan elnevette magát. Már régen nem nevetett. De azután hamar elkomorodott, amikor az ablakon keresztül észrevette, hogy üres az utca. Fellélegzett, amikor kiment és becsukta maga után az ajtót. Zina és Kóla magukra maradtak. Kóla az ágyban, Zina a szoba közepén. Zina közelebb lépett Kóla ágyához. Esetlenül nyújtja neki a papírba csomagolt cukorkát:

— Itt van, hoztam neked cukorkát!

Kóla megijedt. Szemrebbenés nélkül nézi. Egy szót sem szól. Beszélhetne, de nem akar. Sóhajtni szeretne. Úgy érzi, hogy könnyebb lenne neki, ha sóhajthatna. Talán megszabadulna attól a nagy kötől, amely a szívét olyan nagyon nyomja.

— Mikor kelsz fel? — kérdezi Zina.

Kóla pislant egyet és lassan, szárazon válaszol:

— Majd, amikor öregapó mondja!

Zinának eszébe jutott, mit mondott Sziminika. Még egy lépést tesz az ágy felé és ajkaival megérinti Kóla arcát. Hamar visszalépett, mert megérezte, hogy az milyen tüzes. Egy pillanatig nézte arca sápadtságát, utána hallotta Sziminika lépéseit. Meg voltak mentve:

— Jó, hogy jön Sziminika!

Kólának is megkönnyebbülten csúszot ki a száján:

— Jó, hogy jön a néném!

Zina már nem érezte a bőrcipők szorítását. Túlesett rajta. Megtett mindent, amit meg kellett tennie. Mindent, amire anyja és Sziminika tanították.

Behallatszott a többiek hangja is. Kólát jöttek megnézni. Lámpát is gyújtottak. Besötétedett. Utánuk jött Flóra a borral. Trifu pedig a poharakkal, lassan, hogy el ne essék. Nevetgéltek, kocintgattak:

— A gyerekek egészségére!

Kóla úgy nézett rájuk, mint valami ijedt nyúl. Úgy érezte, hogy ég az arca, ahol Zina megérintette.

Amikor elindultak, egészen a kapuig kísérték őket. Kóla egyedül maradt. Nem volt, akitől vizet kérjen. A kertben ismét ugatni kezdtek a mérges kutyák.

Amikor kicsit jobban lett, Kóla találkozott a szomszéd gyerekekkel. Nem játszott velük. Csak nézte őket. Ahogy elhaladt mellettük Péter apó, meglátta Kólát.

— Jobban vagy, Kóla?

— Jobban vagyok, öregapó!

— Menj el Zináékhoz.

— Majd elmegyek, öregapó.

— Mikor mégy?

— Amikor öregapó mondja.

— Menj el holnap.

— Jó, majd elmegyek.

Másnap Kóla megfélekedezett erről. Medvetáncoltató cigány érkezett a faluba két kis meztelen gyerekekkel és a medvével. Az egész falu gyereke nyomukba szegődött. Kóla is velük tartott. Tetszett neki, ahogy a kis cigánygyerek harmonikázik és ahogy a medve taktusra ugrál. Későn ért haza. Fáradt volt és éhes.

Trifu itatni vezette a lovakat a cementvályuhoz. Péter apó fölnyalábolta a lószerszámot. Bal kezében tartja az ostort. Péter apó balkezes. A helyére akarja őket rakni a kamrába. Összeráncolta a homlokát.

Eszébe jutott, hogy mit mondott Zsebelyán ma, amikor találkoztak, hogy várták Kólát, de az nem ment el. Megkérdezte Kólát:

— Hol jártál tegnap, Kóla?

— A gyerekekkel.

— Mit csináltál?

— A cigányok után mentem. A medvét nézni.

— Miért nem voltál Zináéknál?

— Majd elmegyek holnap, apóka!

Péter apó idegesen kapott ősz bajuszához. Mintha ki akarná tépni. Kinyújtotta bal kezét a szíjostorral. Nagyot pattant az ostor a gyerek mezítelen lábszárán. Négyszer-ötször pattant az ostor Kóla sovány lábszárán.

— A szent verjen meg! A gyerekekkel a medvetáncoltató cigányok után futsz!

Kólát csípte az ostor vékony szíja. Összekuporodott. Öklét a szá-jába tömte és úgy harapdálta. Az ütések fájnak és csipik. Felnyögött.

— Ne bánts, apó, ne bánts. Elmegyek, elmegyek.

Öregapó keze megremegett. Nem bántotta tovább. Trifu a kút mel-lől ijedten nézte az egészet. Megrántotta a lovak kötőfékjét, bár azok még nem is ittak és magában suttozta:

— Apó eddig még soha sem verte meg Kólát.

Másnap este felöltöztették Kólát. Új ruhába, új kalapba. Mezítlábás szandálba. Péter apó, ahogy véletlenül ott ment el a folyósón, ránézett.

— Adj rá, Flóra, harisnyát is. Ne úgy menjen, mint valami koldus!

Amikor a harisnyát húzták fel neki, a sovány kis lábszárán meg-látszottak a vékony szíjostor nyomai. Szó nélkül állta. Amikor elkészült, így szólt hozzá az anyja:

— Most menj, Kóla.

Kóla elindult Zináékhoz. Az utcán összetalálkozott Ilijával. Ilija Sziminikához igyekezett:

Sziminika már három hete nincs Kóla mellett. Napközben Szimi-nika az udvart söprötte, a házban takarított, főzött a házbeliekre és a munkásokra. Visszakapta egészséges nevetését, az arca újra kipirult. Amikor közeledik az este, felhangzik Sziminika éneke a kertben és az udvarban. Felindultan suttozta:

— Nemsokára itt lesz!

Ilija akkor szokott jönni, amikor már jól besötétedik. Tudja ezt mindenki a házban. Ilijáéknál még nem tudják. Sziminika apjával is elbeszélget. Többször ott is vacsorázik. Késő este Sziminika kíséri ki. Az utcán sokáig álldogálnak a kiskapuban. Sötét van. Az utcán már senki sem jár. A ház népe már régen lefeküdt. Sziminika fekszik le utolsónak. A szíve gyorsabban, de kimérten ver, olyan kimérten, mint az óra ketyegése.

Fordította: kjm.

Mihai Avramescu